

САМОТНІЙ БУДИНОК

Він лишався самотнім уже третій рік поспіль, після її смерті. За цей час біля його стін піднявся високий бур'ян і встигли вирости справжні молоді дерева, акації та клени, ховаючи його від людського ока. В літню спеку це було навіть зручно, тому що будинок знаходився в тіні, і в його роки прохолода, що створювалась деревами, ставала йому в пригоді. Однак, восени, коли його позеленілим від моху стінам хотілося зігрітись на сонці, непролазні хащі бузку, барбарису та дикого винограду перешкоджали цьому, і доводилось мерзнути і шкулитись від холоду. Тоді навіть густий мох на стінах мало зігрівав їхнє цегляне тіло. Його старий, з бляхи, дах невідомо якого кольору просто-таки зяв дірками, а тому будинок часто обливався дощовою водою, від чого розмокала й руйнувалась його стеля. Отже, він мав украй непривабливий вигляд. Але, як видно, тепер це вже мало хвилювало його. Ще зовсім недавно він намагався держати фасон, виглядати не таким уже старим. А ось тепер його зовнішній вигляд був таким дріб'язком. Та й усе його життя не варте було ломаного гроша. І тепер він немало дивувався, що всього якихось три роки тому поводив себе, як справжній хлопчисько. Зараз він, ніби розплющивши очі, врешті зрозумів, що все це було даремно. Адже він так і не зміг освідчитись їй, тому, що, біс його забери, складався з цурок та цегли. Скільки років він міг лише спостерігати за своєю господинею. Він, як ніхто, до найменших дрібниць знав її найінтимніше, потаємніше життя. Ніхто, крім нього, не бачив її в таких обставинах, у яких бачив він. І тому він міг би з повним правом вважати себе найбільш близьким до неї, до її думок, до її тіла, до всього її єства. Але, що поробиш, він був усього-навсього звичайним будинком.

Коли вона померла, їй було вже за сімдесят. В останні дні вона майже не покидала його стін. І хоча, з одного боку, це приносило йому насолоду, з іншого – він помічав, що її незвичайна близькість з ним не до добра.

І так, вона померла, коли їй було вже за сімдесят. Сімдесят років. Не так уже й мало знав будинок свою господиню. І кому, як не йому самому, краще продовжити цю історію, яку він міг би оповісти, можливо, так.

Її занесли в мої двері немовлям, оповиту теплою ковдрою. Була зима. Надворі

мела хурделиця, а в моєму каміні палахкотів вогонь і міцні молоді стіни не пропускали холоду. Тоді я був зовсім молодим. Мої просторі вікна були чистими й прозорими, і я дивився на світ незатьмареним, незапорошеним поглядом. Біля мого підніжжя росли квіти: білі і чорні троянди. На високих ніжках зазирали вони в мої кімнати, відбиваючись у моїх шибках. У той час я міг дихати їхнім свіжим ароматом через всі свої квартирки, які відчинялися дуже легко. Свіже повітря, залітаючи в їхні відчинені навстіж дверці, наповнювало мої кімнати. І я відчував у собі неабиякі сили, і готовий був стояти віки. До того ж, під моїм дахом тоді народилась перша дитина. Дівчинка. Здається, все було зовсім недавно. Всього якихось сімдесят років. А я вже встиг постаріти за цей час. Як швидко вона виростала. Як на мене – це були якісь миті. І одного разу, вранці, я помітив, як з ліжка піднялась не маленька дівчинка, а вродлива молода дівчина. Згодом її ніжну голівку вінчав вінок, а поруч був вродливий молодий чоловік. І я разом з усіма щиро радів їхньому щастю.

Їм відокремили найвіддаленішу мою кімнату з одним вікном, що виходило в сад. О, скільки днів і ночей я жив життям лише однієї своєї кімнати, з дня на день намагаючись не сполохати їхнього щастя, слідкував за ними. О, свідком яких ніжних почуттів я був тоді. Та що говорити про те, коли сам ти камінь. Напевно, треба бути людиною і на собі випробувати той солодкий стан, який люди називають коханням. Це слово мені часто доводилось чути в своїй найвіддаленішій кімнаті. Воно звучало тут багато разів тихо і голосно, пошепки і беззвучно. А через кілька днів молодий чоловік приладнував до моєї стіни портрет, якраз над їхнім ліжком. Мені не було боляче від того, що в мене впивався залізний цвях. Навпаки, цей біль був, навіть приємним, тому що на портреті була вона. Вірніше, вони були там разом. Але це не так важливо. Я ніколи не ревнував її, тому що це було б просто безглуздо. Я камінний, великий і нерухомий; ревнувати – смішно. Що я міг дати їй? А він міг говорити... Вже не кажучи про інше. Мені, товстостінному, лишалося тільки існувати при них, заздрити і милуватися своєю єдиновизнаною господинею.

Так продовжувалося всю весну і початок літа, коли в повітрі відчувалися солодкі запахи, а вечори з кожним днем ставали все приємніші.

Та одного погожого літнього дня старі й молоді господарі повели себе дивно. Тоді не тільки вони вели себе дивно, а багато інших людей робили в цей день те, чого раніше ніколи не робили. По вулицях ішло багато люду, вони поспішали, метушились, навіщось брали з собою всі свої речі, вантажили їх на вози, автомобілі. Всі говорили «війна».

Перший снаряд розірвався зовсім поруч. У мене зразу ж вилетіли шибки, а один великий осколок ударив мене в стіну біля ганку з такою силою, що цегла не витримала, і в ній утворилась велика вибоїна.

Довгий час я був один. Потім хто тільки не спав у моїх кімнатах. Та всі вони залишались зі мною не надовго, і ці короткі знайомства не могли добре запам'ятатись. Були тут більше чоловіки. Траплялись і жінки. Я дуже сподівався побачити серед них свою господиню. Та на жаль, то були інші жінки, зовсім не схожі на неї. Одна сім'я жила досить довго. Вони непогано доглядали за мною. Але все ж я не міг звикнути до них, і зовсім втратив надію побачитись з нею.

Та ось, коли вже давно не було чути вибухів бомб і грому гармат, у місто стали повертатись люди. Одного зимового вечора в замковий отвір моїх головних дверей проник ключ. Я зразу впізнав цей оберт, якого не відчував довгий час і від якого тепер стало тепліше всім моїм холодним цеглинам. Бідолаха, вона не знала, що замок змінили чужі люди. Я все боявся, чи справді то була моя господиня. На щастя, тоді вона знайшла інший ключ і підійшла до інших моїх дверей із західного боку. Не зразу піддався старий замок. Та коли двері зі скрипом все ж відчинились, я був просто щасливим. Я поступово впізнавав її. Вона дуже змінилась за цей час. Схудла, змарніла, шкіра на обличчі стала блідою, очі запали і здавалися ще темнішими. Вона повернулась одна. Ні молодого чоловіка, ні старих господарів не було поруч із нею. Та я зовсім не жалкував про це. Коли вона вперше, торкнувшись своїми легкими ніжками моєї підлоги, ступила і пройшла в кімнату, я, здається, весь затремтів і зіщулився від близькості з нею. Тремтлива її хода ніби ласкала мене після довгої розлуки. Я просто весь знемагав, коли вона торкалась пальцями дверних ручок, відкривала двері, зупинялась біля стін і знову проходила в кімнати.

Першу ніч ми провели тільки вдвох. Таку ніч, здається, у людей називають шлюбною. Напевно, це зовсім інше і навіть просто смішно, та для мене вона була справді незвичайною. Всю ніч я не зімкнув очей, спостерігаючи й охороняючи її сон. Коли вітер поривався до віконниць, я притискував їх до стін, щоб вони не стукотіли і не скрипіли. Я намагався заглушити вітер, що вив у комині, і обурювався, що ніяк не міг упоратися з ним.

Вона, певно, була дуже стомленою, тому що спала, не роздягаючись, не витопивши каміну. Я дуже турбувався, щоб вона не захворіла.

Наступного дня, вранці, коли в мої вікна потрапило багато сонячного світла, вона відкрила очі і довго лежала задумана. За вікном вкотре повалив сніг. Кожного дня, всі дні і ночі падав сніг, а ми знову залишались тільки вдвох. Згодом у моїх кімнатах стало затишно. А ще через якийсь час уже не потрібно було палити. В мої вікна все частіш зазірало сонце і птахи. Все швидше пролітали ночі, і я тепер довгий час міг бачити її очі, відчував її ходу, рухи. З кожним днем на ній ставало все менше одягу, і я перебував у передчутті побачити її оголені руки, плечі, знайомий до дрібниць стан. Здавалося, все навколо нас ішло на краще.

Та ось одного дня, це був дуже сумний день, можливо, він визначив усе її наступне життя, поштарка принесла листа.

Вона плакала всю ніч, весь наступний день, не піднімаючись із ліжка. Потім вона замкнула на ключ мою найвіддаленішу кімнату, їхню кімнату, і ніколи потім не заходила туди.

Ми прожили удвох довге життя. Вона зістарілась у моїх стінах. Я був свідком її фізичних змін. За довгі роки вона перетворилась у звичайнісіньку стару бабусю. Але моє ставлення до неї не змінилось, я, як і раніше, намагався бути їй у пригоді. Останнім часом, коли їй було дуже тяжко, я натужувався всім своїм єством для того, щоб відчинити перед нею двері. Я проклинав суху вітряну погоду, яка знову замела пилом мої вікна, і з радістю підставляв їх під дощ, щоб їй було більше тепла і світла. Та як я не намагався підтримати її життя, я бачив і розумів, що її скоро не стане. Я боявся повірити в це, і ніяк не міг уявити, що залишусь сам, що вона не пройде

більше під моїми вікнами, не відчинить моїх дверей, не погляне в моє вікно. Яке нещастя, що будинки не можуть говорити. Про це я жалкував увесь свій недовгий вік. Адже вона ніколи не дізнається, що в її житті був я, що весь час вона не була самотньою, що я, як ніхто більше... Прокляті мої німі камінні стіни!

Вона померла. Померла дуже скоро, в розквіті весни. Мені хотілось щезнути, зрівнятися із землею. Але навіть це було не під силу мені. Залишалось терпіти й існувати. Існувати і терпіти. Зі мною залишились речі, які вона одягала, брала в руки, стільці, на яких сиділа, старий диван, на якому вона спала з тих пір, як замкнула на ключ мою найвіддаленішу кімнату. В різних моїх місцях збереглися відтиски її пальців, сліди від ніг, що припали порохом, її зношені черевики, старий капелюшок. І все ж я був найсамотнішим будинком. Навколо мене виростили високі нові будинки, в яких кипіло життя, а я залишався порожній і нікому не потрібний. Я бачив, як перехожі дивились на мене зі співчуттям, настільки жалюгідно я виглядав. Я прожив у самотності ще довгих три роки. Дощі, морози, вітри вершили свою справу. І скоро мене вже важко було назвати житлом. В усіх моїх кімнатах оселились щурі і поточили мене всього до потворності. Та за замкнутими дверима однієї з моїх кімнат продовжувала висіти її фотокартка, на якій вона залишилась назавжди молодою.

Світлі високі будинки оточили мене з усіх боків, і в них не бракувало господарів. Я не заздрив їм. Ні. Я не жалкував за своєю долею, адже моє минуле життя ні в якій мірі не може порівнятися з метушливим існуванням цих білих велетнів. Їм не пізнати і не зрозуміти того, що довелось пережити мені. І хай моє життя було не таким уже довгим і світлим, я не жалкую. Я щасливий, що мені дісталася саме така доля, а не інша. Вони поглядали на мене з висоти з усмішкою і презирством, хвалькувато поблискуючи новенькими просторими вікнами, задираючи голови до самого сонця. Я не ображався на них. І все ж їм, багатопверховим, багатоквартирним, не пізнати, ні...

Старий будинок міг би продовжувати свою оповідь і далі, повідати про незвичайність, майже фантастичність своєї долі, та на дорозі, що пролягла від

високих будинків, з'явився великий металевий механізм із довгою стрілою, на якій висіла тяжка куля. Механізм повільно підповзав до будинку, і тяжка куля похитувалася з боку в бік.

Згодом старий будинок відчув сильний удар, від якого завалилась майже половина стіни. В ту мить йому згадався той перший удар снаряду, який він вже випробував колись. Сьогоднішній був ще дужчим. Очевидно, наступний удар припав йому в саме серце, тому що, здригнувшись, будинок розвалився і був похований під власним дахом. Лише тепер він відчув незвичайне полегшення.

Неподалік зібрався натовп людей. Вони дивились, як руйнується будинок, про щось жваво говорили між собою, показуючи пальцями і хитаючи головами. Погода навколо стояла сонячна. Весна з кожним днем набиралася свіжих добрих сил.